

**መጅልስ አምን ወለዛልም ቀራራቱ
ድድ ኤረትሮፖ
42^ይ ወናይ ደንጎበ ክፈል**

እብ ዶ/ር አሕመድ ሐሰን ድሕሊ

ተርጀመት፡ መሐመድ እድሪስ መሐመድ

መ ከ ለ ሲ

ምጅልስ አምን ዲብ ፎም 23 ዲሰምበር 2009 ድድ ኤረትሮፖ ለሓለፊዩ ቀራር መኔዕ ዕልብ 1907፡ እብ አሳስ ምዕራፍ ሰቦ ሚሳቅ መነዘመት ምጅልስ ቅራን፡ ለትፈናተ ዛልም መኔዕ ለሽምል እትገብእ፡ ዲብሊ “መራቅባይ ሐሽም ሶማል ወኤረትሮፖ” ለሓለፊዩ ተቅሪር ለተአሰሳ ቱ። ምናተ ለመራቅባይ ሐሽም፡ ምን እስባት ለይዐለት እሉ ተቅሪሩ አንሰሐበ። ሰበት እሊቱ ህዩ ለቀራር እብ ክሉ ቃኑናይ ወስያስያይ ወእክላቅያይ መቀየሲታት ፋሽል ቱ። ውላያት ሙተሕደት አሜሪካ፡ ዲብ ረአስ አንፋር ምጅልስ አምን ስያስያይ ወዲብሎማስያይ ጨቅጥ ምን ኢትወዴ ዐለት ህዩ፡ ዲብ ሰነት ሐዳስ እብ ሸፋግ ቅሩር ይዐለ። ላኪን “እሊ ቀራር እሊ እግልሚ ወእግልሚቱ ህዩ ወራር አቶብዩ ዲብ ረአስ ሶማል ልግበእ

ወአሜሪካ ዲብ ሶማል ለአጅሬቱ ቀትል ለኢሰቀት” ለልብል ወብዕድ ሰኣላት ብዙሕ ቀንጽ ህለ። እሊ ክሉ አሕዳስ እሊ፡ መነዘመት ምጅልስ ቅራን መሚምያይት ጀህተ፡ ምጅልስ አምን እብ ናይ ሐባላክ መሻክል ክምሰል ልትዐዘብ እምበል ሕቤዕ ወስትር እብ ዋዴሕ ለአቀርብ። እንዴ አትሌነ በገ፡ ገሌ ምን ካምል ወለለአተግኔዕ በሊስ ለለትሐዝዩ ሰኣላት እንቀድም።

1-ምጅልስ አምን፡ እግልሚቱ እምበል አኪደት ወሲቀት ወእሰባት ድድ ኤረትርዮ ቀራር መኔዕ ሓለፊ፤

2-ምጅልስ አምን እግልሚቱ እግለ “መራቅባይ ሐሽም” “ዲብ ሶማል 2000 ዐሳክር ኤረትርዮ ህለው” ዲብ ልብል ለቀደመዩ ከሐሪ ህዩ ሐቂቀት ክምሰል አለቡ ክምሰል አመረ ለሐሰቡዩ ተቅሪር ክምሰል ደሊል ሳብት እግል ሓለፎት ቀራር መኔዕ ትነፈዐ እቡ፤ ክምሰልሁመ ሐር እንዴ ጸንሐ ሐሰት ክምቱ ክም ፈሀመ ምኑ እንዴ አምሸሽ “ኤረትርዮ እግል መትቃውመት ሶማል እብ በሐር ወእብ ዐስተር ትሰዴ ህሌት” ዲብ ልብል ብዕድ አትካፍኦት አምጸኦ፤

3-ምጅልስ አምን እግልሚቱ እግለ ከወነዩ ቀዋኒን ወሚሳቃት እንዴ ኬደ “እብ ጠለብ ኢጋድ ወእተሓድ አፍሪቅዩ ድድ ኤረትርዮ ቀራር መኔዕ ሓለፍኮ” ለቤለ፤ ዲብ ክእነ ላቱ ቴለል ላኪን ዋጅብ፡ እብ አሳስ ሳብዓይት ምዕራፍ ሚሳቅ መነዘመት ምጅልስ ቅራን መኔዕ እግል ለሓልፍ ሐቆመ ገብኦ፡ እብ ገበይ ራትዐት ወገዝ እብ አለብ ገበይ እግለ ጋሪት ለመርምር ሐሽም እግል ልከውን ዐለ እሉ።

4-እግልሚቱ ምጅልስ አምን እግለ አቶብዩ ምነ ንዛም ጀነራል ስያድ ባሬ ለወድቀ እቱ ጃንዋሪ 1991 እንዴ አስተብዴት አስክ እሊ ሃድል ዲብ ናይ ከርስ ቀድዮት ሶማል ትወድዩ ለዐለት ስያሰያይ ወዐስከርያይ መትኣታይ ትም እንዴ ቤለ ለሐልፉ ለዐለ፤

5-እግልሚቱ ምጅልስ አምን እግለ ዲብ ዲሰምበር 2006 ዲብ ረአስ ሶማል ለጀረ ወራር አቶብዩ ለኢሰቀዩ፤

6-አቶብዩ እግለ አስክ ሶማል ስለሕ እግል ኢልትነደእ ለመኔዕ ዲብ ዮም 23 ጃንዋሪ 1992 ለፈግረ ቀራር ዕልብ 733 እንዴ ኬደት፡ እግል ሶማል እብ ስለሕ ክምሰል ረግሐተ “መራቅባይ ሐሽም” ዲብ አቅረቡዩ ተቅሪር እብ እሰባት እኩዱ ዲብ እንቱ፡ እግልሚቱ ምጅልስ አምን ኢሰቀዩ፤

7-አቶብዩ ዲብ መቃዲሾ ድድ መትቃውመት ሶማል ፎስፈረስ ጸዕደ ቀናብል ክምሰል ትነፈዐት፡ መራቅባይ ሐሽም ዲብ ዮም 18 ጁላይ 2007 እግለ ቀደመዩ ተቅሪር እብ ሰብ ምህነት ናይ ከሚካል መርመራታት እኩዱ ዲብ እንቱ፡ እግልሚቱ ምጅልስ አምን እግል አቶብዩ ለኢሰቀዩ፤

8-አሜሪካ እግለ ዲብ ሶማል ደማር ለአጅረው እግል መሻክል ሶማል ለሐባለከው ወለኬለመው፡ ዲብለ ወክድ ለህይ “ተጀሚዕ ምጅልስ ዕሬ ወአትሐደሶት ሶማል”

ለአሳሱ መናቢት ሐርብ፡ ዲብ ሰነት 2001 ሳድዮቶም ዲብ እንተ እግልሚቱ ምጅልስ አምን ለኢሰቀየ፤

9-አሜሪካ እግል ቀራራት ምጅልስ አምን፡ ሚሳቅ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ወእድንያይ ቀዋኒን እንዴ ኬደት፡ ዲብ ሰነት 2006 እግል መናቢት ሐርብ ዲብ ሐንቴ “ገለድ አከዶት ሰላም ወመጋብሀት እርሃብ” እበ ትብል ስሜት፡ ክሉ ጅንስ ሰዳይት ዋድዮት እሎም ዲብ እንተ፡ እግልሚቱ ምጅልስ አምን ለኢሰቀየ፤

10-አሜሪካ እግል እድንያይ ቀዋኒን ወአፍተሓት እንዴ ኬደት እብ ዐስተር ወበሐር ዲብ ሶማል ደማር ለአጅሬት እቱ ዐመልያት ዲብ ትወዴ እግልሚቱ ምጅልስ አምን ለኢሰቀየ፤

ምጅልስ አምን ምን ቀደም ሐድ ሰቦ ዕቁድ ለተአሰሰ እቱ ወክድ እንዴ አንበተ እብ ሰበትለ አግደዩ ዶር፡ ብዙሕ ለኢትብለሰ ሰኣላት እግል ልቅነጽ ቀድር ምንመ ዐለ፡ እግል አዜ ላኪን ምን ብዙሕ እብሊ ሃድጋሙ ለሀሌነ ሐዳይ ሰኣላት ሌጠ እግል ንብጠር ቱ።

ለለትዐጅብ፡ ምጅልስ አምን፡ እግል እብ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ለተሐደደ እሊ ናይ ሀለዮቱ አሰባብ ለገብአ አህዳፍ በሀለት “ሕፍዘት እድንያይ ሰላም ወአምን” ለኢሊሐሽም ክምቱ ቱ። ሰበት እሊቱ ህዩ አቶብዩ ዲብ ዲሰምበር 2006 እግል ሶማል ክምሰል ወረት እግል ልስቀቀ ለኢቀድረ። ለለአስፍ ህዩ ዳይመት ነፈር ምጅልስ አምን ላተ አሜሪካ እግል ወራር አቶብዩ ዲብ ተአትመሳምስ፡ ዲብ ምጅልስ አምን ስያስያይ ግልባብ እግል ቲዴ እሉ ሰበት ቀድረት ቱ። ብዕዳት አንፋር ምጅልስ አምን እግል ወራር አቶብዩ ዲብ ሶማል እግል ልናቅሽ እቡ ጀረበዩ ምንገብእ፡ እግል ቪቶ (ክርን መኔዕ) እግል ትትነፈዕ ክምታመ አትፋረሀት።

ዲብ ደንጎብ፡ እሊ አሰልፍ ለቀርቦ ሰኣላት ዲብ እሊ ለተሌ ምህም ወአሳስያይ ንቀጥ እንዴ ከምከምከ እግል ልቅረብ ቀድር። ህቱ ህዩ፡ ምጅልስ አምን እግልሚ እግል ኤረትርዩ እምበል ለገብአ ልግበእ ደሊል ሳብት ሰቀየ፤ እግልሚቱ ህዩ እግል ወራር አቶብዩ ዲብ ሶማል ወእግለ አሜሪካ ዲብ ረአስ ሚሳቅ መነዘመት ምጅልስ ቅራን አህዳፍ ወቀራራት ምጅልስ አምን ለአጅሬቱ ከዩድ ለኢሰቀየ፤ ለበሊስ እግል ክሉ መፍሁም ሰበት ቱ፡ ብዙሕ ሐሲብ ወመትመራማር ለለትሐዘዩ ጋር ኢኮን። አሜሪካ ምን ወክድ ረዩም እንዴ አስተብዴት፡ እብ ገበይ ምጅልስ አምን፡ እግል ተሐዘዩ ቀራር እግል ተሐልፍ ወእግለ ኢተሐዘዩ ህዩ ዲብ ከሬዕ ጸንሐት። እሊ ህዩ ምጅልስ አምን ናይ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ዶሩ እግል ለአግዴ ክምሰል ኢቀድራቱ ለለአፍህም። እሊ አሰባብ ብዙሕ ቡ። አግደ ምን፡ ምን ተአሰሰ እቱ

ወክድ ሐቆ ካልኣይ ሐርብ እዲን 1945 እንዴ ኣስተብደ ብዙሕ ታሪካይ፡ ስያህያይ፡ እቅትሳድያይ፡ ዐስከርያይ፡ መሕበራይ ወግዳታይ ቅደይ ትባደለ። እዲን እበ ምስል ፈሪስ ብነ በርሊን ዲብ ሰነት 1989 ወመትፈንግር እተሓድ ሶቪት ዲብ ሰነት 1990 ለአክተመ ፍክር ሐርብ ብሩድ ትትመቅረሕ ይህሌት። ዲብ እዲን ዎሮ ቁጡብ ንዛምቱ ለሐወጸ። ሰበት እሊቱ ህዬ፡ ዲብ መአሰሳት መነዘመት ምጅልስ ቅራን ወምጅልስ አምን ግም ተስዬሕ ሌጠ እንዴ ኢገብእ ራዲካላይ ተቅዱር እግል አምጸኦት ለቀስብ መታክል ሐዲስ ወብቆት ልትረኤ ለህለ።

ለመሻክል ዐቢ ህዬ፡ ለሐምስ ዳይማት አንፋር ምጅልስ አምን እግለ ረክበያሁ ታሪካይ ወስያህያይ ቅረዲት እግል ለአይደ ሰበት ይሐዘዩ፡ አሳስያይ ተቅዱር ኢኮን፡ እግል ግም ተስዬሕ መነዘመት ምጅልስ ቅራንመ ናይ ቪቶ ክርን እንዴ ትነፈዐዩ ልትቃወማሁ ክምተን ቱ። ለለአትፈክር ህዬ ሜርሐት ድወል ሳልሳይ ዐለም፡ ምጅልስ አምን መነዘመት ምጅልስ ቅራን ዲብ ክሉ መጃላት ዋጅበት ተረቶም ወመስኡልየቶም እግል ለአግዱ ሕኔት ልሰየሐ፡ ዲብ ዳይማት ወኢዳይማት አንፋር ምጅልስ አምን እብ ሰበትለ ለረክበዉ መናብር ዲብ አትቃመቶት እግል ናይ ብሕቶት መሳልሐም ለለአረዌ ፍንቲት ቅረዲት ወቅቶም ወመቅደረቶም ግምሽ ለአበድዎ ክምቶም ቱ። ሰበት እሊ ዲብ ሚሳቃት ወመባድእ መነዘመት ምጅልስ ቅራን፡ ዶር ምጅልስ አምን እግል መስለሐት እድንያይ መጅተመዕ እበ ክድም አግቡይ አሳስያይ ተቅዱር ኢገብእ እሉ ምንገብእ፡ ዲብ እለ እብ ሸፋግ ዲብ ቂሾት ንኢሽ ትትበደል ለህሌት እዲን ወዲብ እሊ ሕዱድ ድወል በዴ እቱ ለህለ ወክድ፡ ዲብ ምጅልስ አምን ገሌ መናብር እግል ረኪብ መትባዳር ተርጀመት እግል ለህሌ እሉ ኢኮን።

መነዘመት ምጅልስ ቅራን እብ ክሉ መአሰሳቱ፡ አሰልፍ ህዬ ምጅልስ አምን፡ ዲብ ዕልብ 21 ክፈል ዘበን ለፈይሐት መንገአት እግል ልእቱ ገብእ ምንገብእ፡ እብ ደረጀት ሓድር ወጠንያይ፡ ናይ መንጠቀት፡ ቃረት ወእዲን ተሕድያት እግል ልትነዘም ቡ። ለትከውነ እቱ አሳስ ወክሉ አቅሳሙ ለልትመረሕ እቡ መባድእ፡ ምስለ ህለ ቴለል ክፈል ዘመን እበ ልትመሳኔ፡ እብ ገበይ ዐገብ ምን ሐዲስ እግል ልሰየሕ ቡ። ዲብ ቀደሙ እግለ ህለ ተሐዲ ናይ ክሉ መታክል እግል አስከቦት፡ እብ መሻረከት ክለን እግል መሳልሕ ክለ፡ እብ ልባብ ወፕራግማቲካይ አግቡይ እግል ልዋጅህ ወጅብ። ጅህዱ ህዬ፡ እግል እሊ እብ ኒክለራይ ጅግረ፡ ዐሚም፡ ማልያይ መሻክል፡ ጀመዶት እቅትሳድ፡ ሐገሌብ ሸቅል፡ ብዝሔ ሸዐብ፡ አስሐባብ ድብር፡ መትመዳድ ሕማም፡ አስሐባብ ቅዌት፡ ልጁእ እብ ሕበር፡ ወሰኮት ቅያስ

ክስሑ፡ እግል ሐያት ወድ አዳም ለለአፈርህ መትባዳል እድንያይ ሐለት ጀው ወድዋር፡ ምን መዐየን ወቀትል ኖስ አፍካር ለልትበገስ ኢፋሉታይ ዛህራት ወወለመት ክርዱኑ ለህለ ሸዐብ እዲኑ፡ ለጸገም አሳስ ምስተቅበል ባርህ ላተ መአሰሰት እግል ከወኖት እግል ልግበእ ቡ።

እግል ክላሰት፡ ምጅልስ አምን ምን ቀደም ስስ ዕቁዳት ወሰማን ሰነት ለተአሰሰ እቱ ወክድ እንዴ አስተብደ ለሐለፊዩ መራሕል እብ ታሪካይ፡ ስያስያይ ወእክላቅያይ ቴለል ትጌመመ ምንገብእ፡ ናይለ ህለ አስባብ እክቱም ህለ። ሰበት እሊቱ ህዩ ምንመ ልትሸጠብ ክሉ ረአሱ ለለትዕስ ኢኮን። እግል ሰልጠት ወመስኡልየት ምጅልስ አምን ዓም ምጅልስ መነዘመት ምጅልስ ቅራን፡ አሳስ እንዴ ከረ፡ ቀራራቶም ወስያሳቶም እት ፍዕል ለለውዕል ፍንቱይ መካኒዝም እግል ልክለቅ ቡ። እብሊ ህዩ ክለን አንፋር ድወል እብ ለትሳዌት ዲብ ክሉ እድንያይ ቅደይ መስኡልየት ረፈዐ። ክምሰልሁ ገብአ ምንገብእ ህዩ፡ ዓም ምጅልስ አምን ናይ መነዘመት ምጅልስ ቅራንመ ሕኔት መራቅባይ ገብእ፡ ዲብ ስያስያይ፡ ዐስከርያይ፡ እቅትሳድያይ ወናይ ዓዳት ሂራር እዲነ ሳልፋይ ዶር እግል ለአግዴ ቀድር።